

Remissvar SOU 2023:62 Narkotikautredningen Vi kan bättre! Kunskapsbaserad narkotikapolitik med liv och hälsa i fokus

Er beteckning: S2024/00085

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Uppsala län (fortsättningsvis Länsstyrelsen) ställer sig i huvudsak positiv till förslaget som presenteras i narkotikautredningen men med kommentarer som presenteras nedan. Länsstyrelsen väljer främst att yttra sig om de förebyggande delarna.

Kapitel 14 - Förslag för att stärka förutsättningarna för narkotikaförebyggande arbete

Länsstyrelsen anser att utredningen har fångat regionala behov och förutsättningar på ett bra sätt och att kommunerna inom ANDTS¹-området behöver kunskapsstöd i sitt narkotikaförebyggande arbete.

I och med att länsstyrelsernas uppdrag avseende den nationella folkhälsopolitiken och det breda föräldraskapsstödande uppdraget till samtliga länsstyrelser har avslutats saknas, utöver den ANDTS-förebyggande samordningen, i dagsläget regionala samordningsfunktioner och uppdrag som är viktiga grundkomponenter i det narkotikaförebyggande arbetet. Länsstyrelsen i Uppsala län har i en översyn bland länets kommuner noterat att det finns behov av att nå ut till fler, att komma in tidigare med förebyggande insatser samt att nå en stärkt samverkan och bättre förutsättningar för länets alla aktörer. Utan

---

¹ ANDTS= alkohol, narkotika, dopning, tobak/nikotinprodukter och spel

folkhälsouppdraget och det generella föräldraskapsstödjande uppdraget är det svårt att hålla en bra ambitionsnivå i arbetet.

Slutbetänkandet lyfter att kommunernas förutsättningar för ett hållbart ANDTS-förebyggande arbete har försämrats. Länsstyrelsen anser att det bör *förtydligas* att narkotikaförebyggande insatser även är en del av kommunernas lagstiftade brottsförebyggande arbete. Det är i dagsläget föga troligt att det brottsförebyggande uppdraget kompenserar för kommunernas resursminskning avseende lokala ANDTS-samordnare.

14.3.2 En treårig testperiod för nationellt stöd för förvaltning av metoder och arbetssätt

Länsstyrelsen vill lyfta fram behovet av långsiktig förvaltning och vidareutveckling av kunskapsbaserade metoder generellt inom folkhälsoområdet. Länsstyrelsen bedömer att förslaget om ett sådant uppdrag till Folkhälsomyndigheten kan ge förutsättningar till en ökad likvärdighet mellan kommuners förebyggande verksamhet. Länsstyrelsen vill också uppmärksamma att metoder och utvärderingar som tas fram och genomförs i stora städer kan vara svåra att tillämpa i mindre kommuner. Det behövs i många fall ett anpassat stöd och metoder som möter de mindre kommunernas förutsättningar.

14.5.4 Folkhälsomyndigheten bör få i uppdrag att följa upp arbetet mot narkotikaanvändningen inom nöjesmiljöer

Länsstyrelsen instämmer med förslaget och vill lyfta att arbetet bör ske systematiskt och över en längre tidsperiod. Det behövs lokalt anpassade verktyg för att arbeta med krogen som arena. Det är också viktigt att inkludera andra nöjesmiljöer så som festivaler, studentnationer och kårverksamheter.

Kapitel 15 - Ett särskilt program för att förebygga narkotikaanvändning hos barn och unga

15.1 Regeringen ska anta ett särskilt program för att förebygga narkotikaanvändning hos barn och unga

Länsstyrelsen anser att det universellt främjande och förebyggande arbetet bör få ett stort fokus i ett program för att förebygga narkotikaanvändning bland barn och unga. Länsstyrelsen bedömer att utredningens förslag innebär ett visst överslag av reaktivt arbete. Ett främjande och förebyggande arbete bör ha fokus på risk- och skyddsfaktorer. Insatser bör ske innan narkotikaproblemen har blivit för stora och innan flera riskbeteenden har uppstått.

15.2 Insatser i programmet för att förebygga narkotikaanvändning hos barn och unga

Länsstyrelsen håller med om att förslagen i programmet är viktiga och relevanta. Förslagen kan skapa incitament för att effektiva metoder och kunskapsbaserade insatser används i större utsträckning.

Länsstyrelsen har identifierat att det ofta saknas en hållbar struktur och regional samverkan för tidig upptäckt av ungas narkotikaproblem samt tidiga insatser ur ett livsloppsperspektiv. Detta behövs för att unga och deras familjer ska få relevant vård och stöd. Ofta finns detta stöd endast i långt gångna individärenden.

15.3 Länsstyrelserna ska få i uppdrag att stödja kommunerna i genomförandet av programmet

Länsstyrelsen ser positivt på den ambitionshöjning som programmet innebär, men vill samtidigt lyfta att kommunernas förutsättningar och resurser ser olika ut. För att detta ska kunna genomföras behövs en resursförstärkning på lokal nivå.

Länsstyrelsen vill framföra att ett likvärdigt universellt föräldraskapsstödjande samordningsuppdrag och ett förnyat uppdrag om samordning av folkhälsopolitiken till länsstyrelserna skulle stärka förutsättningarna för ett jämlikt och långsiktigt förebyggande och hälsofrämjande arbete. Det kan inte tas för givet att föräldrar och andra viktiga vuxna i barns närhet alltid har en restriktiv inställning till narkotika eller kan vara ett stöd mot narkotikamissbruk. För att hjälpa föräldrar att sätta gränser mot alkohol och andra droger behövs ett tidigt stöd till alla familjer.

Med tillräckliga resurser är länsstyrelserna väl lämpade att genomföra ett sådant uppdrag utifrån redan uppbyggda samverkansstrukturer och en god kännedom om länens förutsättningar och lokala aktörers behov.

15.4 Folkhälsomyndigheten ska få i uppdrag att leda och följa upp genomförandet av programmet på nationell nivå

Länsstyrelsen ställer sig positiv till förslaget att Folkhälsomyndigheten ska få ett uppdrag att leda och följa upp programmet på nationell nivå. Länsstyrelsen vill emellertid framföra att det saknas ett förtydligande av Folkhälsomyndighetens *samordnande* roll kopplat till myndighetens uppdrag att leda och följa upp programmet. Förslaget berör flera aktörer nationellt, regionalt och lokalt. Det är viktigt att en nationell aktör med ansvar för att leda processen också får ett tydligt mandat att samordna insatsen med

parallella uppdrag och andra aktörer. Det innebär även att övriga berörda myndigheter behöver få tydliga uppdrag om att samverka och samordna sina insatser.

Länsstyrelsen vill framhålla risken för att ett särskilt stort arbete kring narkotika tar fokus från de andra områdena inom ANDTS. Det är viktigt att förutsättningar ges som omfattar hela ANDTS-området.

Kapitel 21 - Förslag om skadereducering och lågtröskelverksamheter

21.2.2 Målet för narkotikapolitiken kan behöva förändras

Utredningens bedömning är att målet för narkotikapolitiken som helhet bör ändras från nuvarande formulering: "ett samhälle fritt från narkotika" till "ett samhälle med minskade skador av narkotika". Länsstyrelsen anser att ett visionärt mål med en nollambition är en fortsatt viktig politisk viljeinriktning.

Länsstyrelsen har i sitt ANDTS-samordnande uppdrag ett fokus på de förebyggande delarna där ett nollvisionärt mål är hjälpsamt. Nollvisioner kan fungera som en inriktning för politiken, vad gäller val av åtgärder och lagstiftning. Risken är att det annars blir ett allt för ensidigt fokus på skador på den enskilda användaren. Narkotikarelaterade skador är ofta mer omfattande och påverkar närstående, barn och samhälle. Detta motsäger inte att målambitioner för skadereducering ytterligare skrivs fram.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Stefan Attefall med ANDTS-samordnare Anna Haid som föredragande. I den slutliga handläggningen har också länsråd Cecilia Magnusson, avdelningschef Kristina Jansson och enhetschef Tony Engström medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.